

POSTANOWIENIE

9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 9 kwietnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości G.C.
przeciwko W.B.
o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,
na skutek skargi kasacyjnej W.B.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
z 13 marca 2024 r., I ACa 2363/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego.**

(K.W.)

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 13 marca 2024 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację pozwanej W.B. od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z 26 czerwca 2023 r. w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości G.C. o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła strona pozwana, wskazując na naruszenie art. 379 pkt 4 k.p.c.; art. 385 k.p.c. oraz art. 378 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 382 k.p.c.; art. 527 § 1 w zw. z art. 527 § 2 k.c.; art. 527 § 3 k.c., a także art. 528 k.c.

3. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c.

Podawała, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne i potrzeba wyjaśnienia:

- czy w ramach tego samego zagadnienia w toczącym się postępowaniu cywilnym sąd może dojść do innych wniosków niż ustalonych na podstawie prawomocnego postanowienia prokuratury;

- naruszenia przepisów prawa procesowego, zwłaszcza art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 385 w zw. z art. 391 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., polegającego na przejęciu przez sąd drugiej instancji za własne ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim sprzeczność ustaleń sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym.

Zdaniem skarżącej w niniejszej sprawie został naruszony art. 379 pkt 4 k.p.c., co skutkuje nieważnością postępowania, z uwagi na to, że sędzia Sądu Okręgowego w Poznaniu X.Y., który orzekał w przedmiotowej sprawie w pierwszej instancji został powołany na urząd sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, co doprowadziło do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

4. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście

wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą

szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

5. Skarga kasacyjna nie zawiera skutecznego wykazania, że w sprawie zachodzi przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

W orzecznictwie wyjaśniono już, że Sąd Najwyższy zasadniczo bada uchybienia powodujące nieważność postępowania, których dopuścił się sąd drugiej instancji. W związku z tym przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest ewentualna nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji. Nie jest jednak wyłączone dokonanie oceny ewentualnej nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji w sytuacji sformułowania przez skarżącego stosownych procesowych zarzutów kasacyjnych – zarzutu naruszenia przez sąd drugiej instancji art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie sformułowanego w apelacji zarzutu nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji lub naruszenia art. 378 § 1 w zw. z art. 386 § 2 k.p.c. polegającego na tym, że sąd drugiej instancji nie wziął pod uwagę z urzędu nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji (wyroki SN z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97; z 20 maja 2011 r., II PK 295/10 oraz postanowienia SN z 15 lutego 2000 r., III CKN 1204/99; z 3 stycznia 2013 r., II CSK 334/12; z 28 listopada 2024 r., I CSK 2467/23).

Skarga kasacyjna pozwanej nie zawiera tak sformułowanych zarzutów, a skarżąca wprost podnosi, że zarzut nieważności postępowania dotyczy kwestii prawidłowości obsady składu Sądu Okręgowego w Poznaniu jako sądu pierwszej instancji.

Na marginesie można natomiast zważyć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE gwarancje niezawisłości i bezstronności, z których powinny korzystać sądy państw członkowskich, wymagają istnienia zasad – w szczególności co do składu organu, mianowania, okresu trwania kadencji oraz powodów wstrzymywania się od głosu, wyłączenia i odwołania jego członków – pozwalających wykluczyć, w przekonaniu podmiotów prawa, wszelką uzasadnioną wątpliwość co do niezależności tego organu od czynników zewnętrznych oraz co do jego neutralności w odniesieniu do sprzecznych ze sobą interesów (wyroki TSUE z 9 października 2014 r., C-222/13,

TDC A/S; z 21 stycznia 2020 r., C-274/14, Banco de Santander). Z wyroku tego Trybunału z 19 listopada 2019 r. (C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. i in.) jednoznacznie wynika, że do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności może dojść, jeśli w konkretnej sprawie zachodzi zespół szczególnych okoliczności.

Na konieczność zbadania całokształtu okoliczności, nie zaś samego trybu powołania sędziego, zwrócił także uwagę Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku z 9 lipca 2020 r. (C-272/19, VQ). W wyroku tym jednoznacznie wskazano, że: „co się tyczy warunków mianowania sędziego orzekającego w sądzie odsyłającym, należy na wstępie przypomnieć, że sam fakt, iż władze ustawodawcze lub wykonawcze uczestniczą w procesie mianowania sędziego, nie może prowadzić do powstania zależności sędziego od tych władz ani do wzbudzenia wątpliwości co do jego bezstronności, jeśli po mianowaniu zainteresowany nie podlega żadnej presji i nie otrzymuje instrukcji w ramach wykonywania swoich obowiązków” (postanowienie SN z 12 kwietnia 2021 r., I NZP 1/21).

Celem kontroli i stosowania kryteriów określonych w powołanym już wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z 19 listopada 2019 r. jest zapewnienie rozpoznania sprawy przez sąd spełniający kryteria niezależności i bezstronności, a nie następcza kontrola aktu powołania sędziego. Kontrola ta ma charakter wstępny i następuje na etapie uchwał o rekomendowaniu sędziego, wyłącznie w sytuacji ich zaskarżenia do Sądu Najwyższego. Inaczej prowadziłoby to do naruszenia prerogatywy Prezydenta RP do powoływania sędziów, w świetle potwierdzonej także przez Trybunał w wyroku z 19 listopada 2019 r. niedopuszczalności kontroli sądowej aktów ustrojowych Prezydenta RP (postanowienie SN z 16 czerwca 2021 r., I NWW 27/21).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi także wątpliwości, że Sąd ten nie może w ramach kontroli legalności działania Krajowej Rady Sądownictwa prowadzić abstrakcyjnej kontroli podstaw prawnych jej funkcjonowania, ani ustosunkowywać się do formułowanych ogólnie zapatrywań na temat spodziewanych rozstrzygnięć oraz warunków, w jakich miałyby zapadać (wyrok SN z 25 czerwca 2020 r., I NO 37/20). Sama zatem okoliczność, że sędzia został powołany w procesie nominacyjnym przeprowadzonym przez Krajową Radę

Sądownictwa ukształtowaną ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., nie uzasadnia zarzutu braku niezależności lub bezstronności, bowiem konieczne jest wystąpienie dodatkowych okoliczności i wzięcie pod uwagę ich całokształtu, w tym testu obiektywnego odbioru kwestii niezawisłości sędziego (postanowienia SN z 16 czerwca 2021 r., I NWW 27/21, i z 11 grudnia 2024 r., I CSK 2993/24).

Skarga kasacyjna pozwanej nie zawiera jednak żadnych rozważań, zamierzających do wykazania powyższych okoliczności.

6. Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Skarżąca nie sprostала powyższym wymaganiom. Sformułowane przez pozwaną zagadnienia prawne nie mają charakteru uniwersalnego, o czym przekonuje ich szczegółowość i silne powiązanie z konkretnym stanem faktycznym, co oznacza, że znaczenie obu zagadnień nie wykracza poza niniejszą sprawę.

Analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem wskazuje, że skarżąca nie zmierza w istocie do przedstawienia istotnych problemów prawnych, a jedynie do podania własnej oceny rozstrzygnięcia i zanegowania ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Uszło jej uwagi, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest związany dokonanymi przez sądy *meriti* ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub

oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przed wszystkim skarga kasacyjna pozwanej nie zawiera argumentów dostatecznych dla uznania, że skarżąca skutecznie wykazała, iż w sprawie zachodzą powołane przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w zakresie sprzeczności wniosków ustalonych przez sąd w postępowaniu cywilnym oraz wniosków sformułowanych w prawomocnym postanowieniu prokuratury.

Argumentacja podniesiona przez skarżącą w tym przedmiocie koncentruje się na tym, że postanowieniem z 21 lutego 2020 r. prokurator Prokuratury Rejonowej Poznań-Wilda w Poznaniu umorzył postępowanie karne przeciwko G.C., wywodząc w szczególności, że analiza dowodów zgromadzonych w toku postępowania karnego pozwala stwierdzić, iż zachowanie podejrzanego nie wypełniło wszystkich znamion czynu zabronionego, o którym mowa w art. 300 § 2 k.k., tj. umyślnego działania z zamiarem ukierunkowanym na udaremnienie lub uszczuplenie zaspokożenia M.D. jako wierzyciela albo udaremnienie wykonania orzeczenia organu państwowego.

Uszło jednak uwagi skarżącej, że podniesiona przez nią kwestia była przedmiotem wypowiedzi w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który stwierdził, iż decyzje o umorzeniu dochodzenia ani przesłanki, którymi kierował się prokurator, nie wiążą sądu cywilnego, który jest obowiązany we własnym zakresie poczynić ustalenia i ocenić zebrany w sprawie materiał dowodowy (tak SN m.in. w wyrokach: z 26 lutego 1974 r., I CR 461/73; z 17 lutego 2005 r., II PK 217/04; z 6 maja 2010 r., II CSK 636/09, i z 2 lutego 2012 r., II CSK 330/11). Problematyka związania sądu cywilnego orzeczeniem wydanym w przygotowawczym postępowaniu karnym nie jest więc zagadnieniem nowym, niewyjaśnionym w dostatecznym stopniu w orzecznictwie.

Jedynie ubocznie zatem należy wskazać, że na mocy art. 11 k.p.c. tylko ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego

co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. W konsekwencji, nie ulega wątpliwości, że w okolicznościach niniejszej sprawy Sądy *meriti* były władne samodzielnie przeprowadzić dowody i dojść do odmiennych wniosków niż prokurator w uzasadnieniu postanowienia z 21 lutego 2020 r.

Skarga kasacyjna strony pozwanej nie zawiera również argumentów dostatecznych dla uznania, że skarżąca skutecznie wykazała, iż w sprawie zachodzą powołane przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. w zakresie dopuszczalności przyjmowania przez sąd drugiej instancji za własne ustaleń sądu pierwszej instancji, w sytuacji gdy podstawowym zarzutem apelacji jest kwestionowanie właśnie ustaleń faktycznych stanowiących podstawę wyroku.

Przedewszystkim, skarżąca zdaje się nie dostrzegać, że wskazywane przez nią zagadnienie było już przedmiotem wielu wypowiedzi Sądu Najwyższego. Nie jest więc to zagadnienie nowe.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko co do tego, że w wypadku orzeczenia oddalającego apelację, wydanego na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji, bez uzupełniania postępowania dowodowego, sąd odwoławczy nie musi powtarzać dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych; wystarczy stwierdzenie, że ustalenia sądu pierwszej instancji podziela i przyjmuje za własne. Konieczne jest jednak wówczas ustosunkowanie się do wszystkich zarzutów apelacji i wyjaśnienie, dlaczego zarzuty te zostały uznane za bezzasadne lub zasadne, ale nie mające ostatecznie wpływu na treść wyroku lub postanowienia (zob. m.in. uchwałę SN z 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124; wyroki SN: z 19 lutego 1998 r., III CKN 372/97; z 8 stycznia 2002 r., I CKN 978/00, i z 14 lutego 2013 r., II CSK 292/12; postanowienia SN z 21 sierpnia 2003 r., III CKN 392/01, OSNC 2004, nr 10, poz. 161, i z 19 września 2019 r., II CSK 263/18). Należy jednak podkreślić, że wynikający z art. 378 § 1 k.p.c. obowiązek sądu drugiej instancji nie oznacza konieczności osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu podniesionego w apelacji, wystarczające jest bowiem odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że

zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (wyroki SN: z 13 września 2017 r., I PK 264/16; z 30 września 2016 r., I CSK 623/15, i z 15 września 2016 r., I CSK 659/15).

W skardze kasacyjnej skarżąca poprzestała jedynie na ogólnikowym stwierdzeniu, że Sąd odwoławczy nie ustosunkował się do kluczowych zarzutów apelacji, natomiast analiza uzasadnienia zaskarżonego postanowienia Sądu drugiej instancji nie ujawnia braków, na które wskazuje skarżąca. Sąd Okręgowy w sposób wyczerpujący odniósł się do zarzutów apelacyjnych i wyjaśnił, dlaczego jego zdaniem zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie stanowił dostatecznej podstawy dla stwierdzenia, że zachodzą przesłanki do oddalenia powództwa o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną.

Mając na względzie powyższe rozważania, Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że zaprezentowane w skardze kasacyjnej problemy prawne były już dostatecznie wyjaśniane w orzecznictwie. W związku z tym przedstawione w skardze kasacyjnej zagadnienia prawne nie mają waloru nowości i nie są zagadnieniami istotnymi, których wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju prawa.

7. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Rozstrzygnięcie o kosztach zapadło z uwzględnieniem całości okoliczności sprawy, które uzasadniały zastosowanie dobrodziejstwa z art. 102 k.p.c.

(K.W.)

[a.ł]